

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1329 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Yashil universitet” tamoyillari: mazmun-mohiyati va ahamiyati	20
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
“Yashil universitet” tamoyili asosida barqaror rivojlanish rejasi va institutsional chora-tadbirlar amaliyoti	26
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich	
O‘zbekistonda davlat mulkini xususiylashtirishning yangi bosqichiga o‘tmoqda	31
Shadmanov Erkin Sherkulovich	
The Impact of Technological Advancements on SME Growth: Trends and Case Studies in Uzbekistan	35
Tojiyev Abror, Raxmonaliyev Abbas	
Оценки эффективности деятельности малого бизнеса	45
Ортиков Улугбек Акробек угли	
Yashil iqtisodiyotda cheklangan resurslarning cheksiz imkoniyatlari	51
Saidov Muhammadali Hakimovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o‘g‘li	
O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida tijorat banklarining o‘rni	57
Xakimova Feruza Nazarovna	
Biznesning ijtimoiy ma‘suliyati konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	62
M.O. Kasimova	
Korporativ boshqaruvda risklarni boshqarish va risk darajasini pasaytirish yo‘llari	68
Mallayev Salohiddin Saidkamolovich	
Взаимосвязь стратегии управления персоналом и бизнес стратегии организации	74
Давлетов Ислон Халикович, Бикмаев Тимур Рафаелевич	
Iqtisodiyotning barqaror va izchil rivojlanishida ishlab chiqarishni mahalliyashtirishning o‘rni	78
Sobitova Ra‘no Solidjonovna	
Statistik kuzatuvlarni samarali tashkil qilishda raqamli texnologiyalardan keng foydalanishdagi mavjud muammolar	82
Istoraxon Abdusalomova Ilhom qizi	
Xizmat ko‘rsatish korxonalarida risklarni diversifikatsiya tahlili	87
Hazratqulov Shahboz Boboqul o‘g‘li	
Korxonalarda raqamli marketing: nazariy asoslar va amaliy imkoniyatlar	94
Amonov Mirzohid Tuymuratovich	
Enhancing post-quantum security through hybrid cryptographic systems integrating quantum key distribution	98
Shuxrat Toirov Abduganiyevich, Saidakhmedov Eldor Islomovich, Akbarov X.U	
Raqamli iqtisodiyotda elektron tijorat bozorining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati bo‘yicha adabiyotlar tahlili	110
Sodiqov Abdulhafiz	
Mulkiy soliqlar ma‘muriyatchiligi va ulardan soliq xavfsizligini ta‘minlashda foydalanish	118
Aliyarov Olim Abdug‘aparovich	
Mahalliy budjetlar daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va yig‘imlarning o‘rni va ahamiyati	125
Bauyetdinov M.J., Eshbanbetov E.M.	
Yuk avtomobillari transport xizmatlarining samaradorligini aniqlash ko‘rsatkichlari	130
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Ishonkulova Feruza Asatovna	
Arima modellari yordamida jismoniy shaxslarning xorijiy pul o‘tkazmalari ko‘satkichini prognozlashtirish (surxondaryo viloyatida)	135
Davranov Odil Jumanazarovich	
Kambag‘allikni baholash: AQSH misolida FPL	146
Durdona Davletova	
Ta‘lim xizmatlari sifatini oshirishning nazariy-ilmiy asoslari	151
Axmedova Barno Abdiyevna	

Tijorat banklarining depozit jalb qilishdagi o'ziga xos xususiyatlari	155
Farxod Rustamovich Bobobekov	
Трансформация потребительской этики и поведения в условиях перехода узбекистана к зеленой экономике.....	161
Хусайнов Равшан Рахимович, Кариева Латофат Саидакрамовна	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining samarali innovatsion rivojlanishini ta'minlash yo'nalishlari.....	168
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o'g'li	
Comparative analysis between the fundamental and technical analysis of stocks	175
To'qmirzayev Kamol Mo'min ugli	
Тенденции устойчивого развития автотранспортных предприятий в формировании цифровой экономики.....	182
Юсупходжаева Г.Б	
Влияние маркетинга на качество продукции – стратегии успешных брендов и использование отзывов клиентов	187
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Ma'suliyati cheklangan jamiyatlarning fond bozoriga kirish imkoniyatlari: statistika, tahlil va prognozlar	192
Butayev Javlonbek Inatillo o'g'li	
O'zbekistonning eksport salohiyatini mustahkamlash zamonaviy tendensiyalari.....	197
Bozorov Akmal Amonovich	
Mintaqa salohiyatini oshirishda innovatsiyalar va investitsiyalarni rag'batlantirishda klaster yondashuvining o'rni.....	203
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna	
Инновационная деятельность металлургических предприятий в изменяющейся среде	207
Каримов Маъруф Ихтиёрович	
Значение лизинговых услуг в финансировании основного капитала предприятий	212
Латипова Шахноза Махмудовна	
Iqtisodiyotning jadal rivojlanishini innovatsion faoliyat asosida shakllantirish yo'llari	217
Nosir Maxmudov	
Davlat xaridlarida moliyaviy nazoratni amalga oshirish muammolari	224
Abdug'aniyev Bekjon Habibulla o'g'li	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida kapital qo'yilmalar hisobini takomillashtirish	229
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
Main directions of increasing the investment attractiveness of the economy of the Republic of Uzbekistan	240
Kengesov Diyorbek Umidovich, Nurniyazova Dilnoza Arzubay qizi, Xalmuratova Dilnaz Suleyman qizi, Bekjanova Gozzal Janabaevna	
Исследование оказания торгового обслуживания сельского населения.....	245
Мусаева Шоира Азимовна, Усманова Дильфуза Ильхомовна	
Развитие логистики спортивных мероприятий на основе международной практики	252
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
Tijorat banklari depozit xizmatlari amaliyotini takomillashtirish	257
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
Tijorat ko'chmas mulki qiymatini baholash xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillar	263
Xomitov K.Z.	
Improvement of accounting of authorized capital at joint-stock companies	269
Ortikov Ergashjon Yakubboevich, Xusinov Ibragim Ismailovich	
Raqamli valyutaning xalqaro savdodagi roli: imkoniyatlar va muammolar.....	274
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, To'qmirzayev Kamol Mo'min o'g'li	
Yashil iqtisodiyot: nazariy jihatlar va ahamiyati	279
Maksumova Dildora Alisherovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlanish asoslari.....	283
Maxmudova Feruzabonu Odiljon qizi, Lutfiy Farangiz Sharidin qizi	
Oziq-ovqat sanoatini rivojlantirishning nazariy asoslari	288
Tursunova Dilnavoz davron qizi	

Национальная оценка рисков отмытые преступных доходов	294
Хомидов Шухрат Гафуржонович	
Inflyatsion targetlash rejimiga asoslangan monetar siyosatning makroiqtisodiy ahamiyati	301
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
Tijorat banklarining kredit mablag'laridan samarali foydalanish yo'llari	308
Ulugbek Nizamov	
Soliq bazasini aniqlash metodologiyasining o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari	312
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
"Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ularning iqtisodiy samaradorligi"	316
Shamshetova Gulraushan Sarsenovna	
Повышение популярности банковских услуг посредством цифровых инноваций: стратегии интеграции технологий с ориентацией на клиента	318
Рузиева Олима Шухратовна, Рузиев Шухрат Нармурадович	
Tovar-moddiy resurslar harakatini samarali ta'minlashda xorijiy tajribalar	322
Sherzod Xolmurodovich Pardayev	
Pul-kredit siyosatida "big data" texnologiyalari: o'zbekistonda to'lov ma'lumotlari, qidiruv so'rovlari va matn tahlilidan foydalanish istiqbollari	327
Mamatxo'jayev Otabek Farxodjon o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash	332
Abdusamatov Mamaysup Qulmonovich, Jovlijev Ramazon Fazriddin o'g'li	
O'zbekiston respublikasida innovatsion faol korxonalar faoliyatini statistik usullarda baholash masalalari	338
Matsapayev Akmal Qalandarovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliqqa tortishda chet el tajribasi	343
A.I. Akbarov	
Mamlakatda kichik biznes subyektlari va eksport sohasida samarali rivojlanish yo'nalishlari	347
M.A.Ibrohimov	
Neighborhood system of activity economic the basics improvement	351
Alikulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
Tijorat banklari evolyutsiyasi va kapitallashuv darajasini oshirishning iqtisodiy asoslari	356
Mamadjonov Shukurillo Ibrohimjon o'g'li	
O'zbekistonda tijorat banklarning andarrayting jarayonlarini takomillashtirishni innovatsion usullari	360
Bobojonov Xursand Qadamovich	
O'zbekiston respublikasida pensiya jamg'armasi faoliyatini takomillashtirish	374
Inoyatova Maqsuda Palvonnazirovna	
"Yashil iqtisodiyot" iqtisodiyotning barqaror rivojlanish asosi sifatida	379
Jiemuratov Temirbay Polatbaevich, Muratbaev Bayram Bazarbay uli	
Aholining daromadlarini soliqqa tortish asosida tengsizlikni kamaytirish yo'llari	384
Vosiqov Ulug'bek Alisherovich	
Soliq to'lovchilarga ko'rsatiladigan raqamli xizmatlarni ko'paytirish orqali soliq bazasini kengaytirish	389
Usmonov Ulug'bek Jaxongir o'g'li	
Совершенствование механизмов стимулирования инновационного развития промышленности: международный опыт и перспективы для узбекистана	394
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Стратегия перехода к зеленой экономике Республики Узбекистан	399
Маматова Фатима Абдусаломовна	
Ensuring financial stability of companies international practice experience	405
Abdullayeva Madinabonu Khasanboyevna	
Yashil iqtisodiyotda investitsiya samaradorligini oshirish: barqaror o'sish strategiyasi va imkoniyatlari	409
F.U.Umarov	
Mamlakatimizda sug'urta xizmatlarining roli va ahamiyati	414
Ko'charov Murod Baxtiyorovich	

Проблемы и перспективы развития частного образования.....	419
Мухаммедов Мурод Мухаммедович, Мардонов Баҳодир Бахронович	
Mahalla tizimida sohaviy islohatlarni amalga oshirish zarurati	425
Karjavova Xurshida Abdumalikovna	
Iqtisodiyotni barqarorligini ta'minlashda jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari	429
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Bank chakana xizmatlari amaliyotini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	434
Saipnazarova Mohinur Utkir qizi	
Oziq-ovqat sanoati rivojlanishining xorij tajribalari va ulardan foydalanish imkoniyatlari.....	437
Ergashev R.X., Xo'jamov J. T.	
Mintaqada sog'liqni saqlash xizmatlar bozori mexanizmlarini takomillashtirish	442
Davron Kesimov	
Keytering xizmatlari turlari va uning inson omili bilan bog'likligi sifatida	446
Nasiba Ergasheva	
Meva-sabzavotchilik mahsulotlari kooperasiyasini rivojlantirish masalalari.....	451
Ergashev R.X.	
O'zbekistonda xizmatlar sektorini rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirish: empirik tahlil (2000-2024)	456
S. Alikulov, M.Alikulova	
Avtotransport vositalaridan foydalanishning xorij tajribasi.....	476
Norqobilov Jaxongir	
Efficient use of resources in the production process using the example of cotton and textile clusters	485
Khalikov Talibjon Luptullaevich	
REPO bitimi va uning turlari hamda uning moliya bozorida barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati	490
Ibrohimov Yorqinjon To'liqin o'g'li	
Digital development of dividend policy in corporate structures in the republic of uzbekistan	498
Shermukhamedov Akmal Komiljonovich	
Tijorat banklari passivlarini tahlil qilishning metodik obzori	503
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillaevich	
Tadbirkorlikda ishlab chiqarish resurslari va ulardan foydalanishning ilmiy-nazariy masalalari.....	513
A.O'tbosarov	
To'g'ri soliqlarni hisoblanishi va undirilish amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	519
Xo'jaqulov Ramshid Yunusovich	
Tijorat banklari tomonidan korporativ mijozlarga ko'rsatiladigan innovatsion bank xizmatlarini shakllantirish yo'llari	526
To'laev Safarmurod Boymuhammad o'g'li	
Макроэкономический анализ механизмов стимулирования роста уровня занятости и меры для уменьшения уровня бедности в Узбекистане.....	532
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Kapital bozorida emitentlarning investitsion jozibadorligini oshirishda dividend siyosati.....	548
Sardor Omonov	
Korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyotini rivojlantirish yo'nalishlari	554
Shohyora Otaxonova	
Aylanma kapital rentabelligini baholashga kompleks yondashuv	559
Fayziyev Oybek Raximovich	
Kambag'allik muammosi tadqiq etilishining nazariy asoslari	567
Mirzaxalikov Bobir Baxtiyorovich	
Oliy ta'lim muassasalarida raqamli marketingni talabalar va oilalar qarorlarini hisobga olgan holda optimallashtirish.....	571
Xidoyatov Murod Batirovich	
Qishloq xo'jaligi sohasida kooperatsiyalar rolini mustahkamlash	578
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	

O'zbekistonda oziq-ovqat sanoati korxonalarida ishlab chiqarish holati tahlili	584
Shukurov Rustam Ergash o'g'li	
Infratuzilma loyihalarini innovatsion moliyalashtirishni takomillashtirish	593
Yarbazarov Shavkat Butayevich	
Ko'chmas mulkni kadastr baholash xususiyatlari.....	600
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyatini rivojlantirish	610
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
Tadbirkorlik subyektlari mahsulotlarini bozor talabiga mosligini ta'minlash va raqobatni oshirish.....	614
Suyunov Jaloliddin O'ktam o'g'li	
Description of methods for assessing the competitiveness of an enterprise	620
Musayeva Shoirazimovna	
Sanoat korxonalarini bozor sharoitlariga moslashtirishga nazariy yondashuvlar	624
Begmullayev Otabek Irsaliyevich	
Iqtisodiy inqiroz sharoitida tadbirkorlik subyektlarida iqtisodiy inqirozga qarshi kurashish strategiyalari	630
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
O'zbekistondagi nodavlat oliy ta'lim tashkilotlarida moliyaviy rejalashtirish metodologiyasi.....	638
Xurramov Jonibek Rustamovich	
Methodology for placing types of green bonds.....	642
Rakhmedova Madinakhon Nusrat qizi	
Tarmoqlar sohasini rivojlantirish va raqobat	647
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
Evolution of the pensions in great britain.....	650
Umarova Zulaykho Tursunovna, Rakhmanova Zilola Alisherovna	
Favqulodda ekologik vaziyatlarni bartaraf etishga doir davlat siyosatining uslubiy va tashkiliy-institutsional muammolari.....	654
Azizov T.A.	
Oliy ta'limni moliyalashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	658
Yo'ldoshev Jaxongir To'raboyevich	
Mehnat motivatsiyasi nazariyasini rivojlantirishda insoniy munosabatlar maktabining o'rni	662
Aslanov Aziz Mexmonovich	
Перспективы внедрения альтернативной системы отопления тепловыми насосами на социальных объектах узбекистана	668
Руденко Инна Юрьевна, Волков Алексей Владимирович	
Qurilish tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish.....	675
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Qurbanov Amirulla Muradilloevich	
Turizm sanoatida ijtimoiy tarmoqlarning roli va ahamiyati.....	682
Kasimova Zilola G'ulomiddinovna	
Совершенствование эффективного управления основными активами предприятий в условиях инновационного развития	686
Мусаева Жамила Кароматовна	
Use of mobile and internet technologies state and development of culture	695
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Uroqov Xumoyun Jamshid ugli, Ergashev Suxrobjon Mirzoxiddin ugli	
The influence of physical activity on social education and new sports trends.....	699
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Iqtisodiyotni ekologik boshqarishning nazariy asoslari.....	705
Qodirov Abduvohid Abdumannof o'g'li	
The role of participatory budgeting practices in financing infrastructure	711
Mirzayev Xursanmurod Egamberdiyevich	
Основы теории факторного анализа прибыли предприятия	717
Алиева С.С.	
Yashil energetikaning mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	723
Raxmatullayev Umarbek Ulug'bekovich	
O'zbekistonda islomiy banklarni rivojlantirish istiqbollari.....	734
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	

O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda islomiy moliyaning ahamiyati	741
Axmedov Azamat Kamilovich, Maratova Aseliya Nurpeyis qizi	
Turistik xizmatlar bozorini rivojlantirishning nazariy-uslubiy qoidalari	746
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida kengashlar faoliyatini baholash uslubiyotini takomillashtirish.....	750
Ismailov Allayor Rashidovich	
Yashil iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etish borasida muvaffaqiyatli tadqiqotlar.....	760
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Составление многокритериальной базы оценки эффективности и результативности предпринимательской деятельности спортивной организации.....	766
Маткаримова Наргиз Тухтасиновна	
Tijorat banklarning resurs bazasini mustahkamlash bilan bog'liq muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari.....	772
Sultanmuratova Dilrabo Shaylavbekovna	
Agroservis xizmatlari ko'rsatish qishloq xo'jaligida yaratilgan mahsulotlarning iste'mol qiymatini oshiruvchi omil sifatida.....	777
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Shaxsda individual imkoniyatlar rivojlanishining yoshga doir xususiyatlari	783
Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanish bosqichlari.....	787
Xolmurzayev Sobir Nazarovich	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish asnosida o'zbekistonda aholi bandligini oshirish	791
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
Ta'limda sun'iy intellekt texnologiyasini qo'llash.....	795
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Tijorat banklarini soliqqa tortish tartibining guruhlanishi.....	799
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Davlat moliyasida davlat budjetini samarali boshqarish masalalari.....	803
Azizjon Muxiddinov, Anvar Muminov	
Xitoy iqtisodiyotining rivojlanishi	808
Aripov Oybek Abdullayevich	
Ta'lim menejeri tushunchasi hamda ularning funksional vazifalari.....	815
Abdullayev O'tkir Sadullayevich	
Rekreatsiya resurslarini o'rganish bilan bog'liq nazariy yondashuvlar	822
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
Methods of educating spiritual and will-powered virtues in the process of athletics training.....	828
Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	
Роль образования в развитии человеческого капитала для креативной экономики	837
Хужаева Василина Сергеевна	
Xitoy iqtisodiyotining mo'jizasi.....	850
Ergashev Islomjon Ilxomjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozori rivojlantirishning nazariy va kontseptual yondashuv masalalari.....	857
A.A.Abdisamatov	
Soliq nazoratining zamonaviy shakllarini takomillashtirishning ayrim masalalari	860
Suvonov Hasan Sherboyevich	
Davlat tashkilotlarida g'aznachilik va davlat xaridlari bilan bog'liq jarayonlarning ilmiy-nazariy, tashkiliy asoslari	865
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Inoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishning ayrim huquqiy jihatlari.....	869
Shamshiyev Abdulla Abdixalil o'g'li	
Sug'urta kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishning amaliy jihatlari.....	874
Umirov Abdusalom To'rayevich	
Davlat qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish istiqbollari	880
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Sodikov Abdumutolib Rustamovich	
"AFRASIAB JEANS TEXTILE" MCHJ da tijorat riski darajasini pasaytirishning 2025-2028-yillargacha bo'lgan prognoz ssenariysi.....	886
Sharipova Gulmira Toxirovna	

O'zbekiston Respublikasi bojxona qo'mitasida bojxona menejmentini yuritilishining mavjud holati tahlili.....	892
Mirzaxmedova Dilafruz Farxatovna, Tuxbabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Эконометрический анализ влияния туристического потока на развитие услуг общественного питания в гостиничном секторе узбекистана	898
Алиева Мусаффо Гайрат кизи	
Yangi o'zbekistonda bilvosita soliqlar bo'yicha soliq amaliyoti: xususiyatlari va hozirgi zamon muammolari.....	908
Yo'ldoshev Shohruh Boborahim o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmini matematik modellashtirish va prognozlash	915
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tez tibbiy yordam xizmatini tahlil qilish va uni boshqarish.....	922
Gafurov Abduvoitjon Xuseynovich	
Mahalliy tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi	927
Ashurov Jaloliddin Eshpulatovich	
The impact of tax policy on the development of small and medium enterprises in Uzbekistan.....	932
Urinov Iqbol Vasiqovich	
O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligining samaradorligini oshirish masalalari	938
Babayev Farrux Mansurovich	
Tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish vositalari.....	944
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
"Yashil" iqtisodiyot va xalqaro hamkorlik: global tashabbuslar va kelishuvlar	949
Baratov Diyorbek Fazliddin o'g'li, Nazarova Ra'no Rustamovna	
Iqtisodiy tahlilda qo'llaniladigan iqtisodiy – matematik usullarning mohiyati	953
Omanov Sanjar Qurbonazar o'g'li	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	959
Rahimova Shahlo Rajapboyevna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda tibbiy sug'urta mexanizmlarini takomillashtirish metodologiyasi.....	964
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda fiskal siyosatdan foydalanishning ilg'or tajribalari.....	969
Azamatov Po'lat To'liqunovich	
Qoraqalpog'iston respublikasining eksport salohiyati: mavjud holat va rivojlanish istiqbollari.....	974
Abdiramanov Ruslan Abdiramanovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida ishsizlik darajasi dinamikasini chegara avtoregressiyalaridan foydalangan holda chiziqli bo'lmagan modellashtirish konsepsiyasi	980
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tadbirkorlik salohiyatini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish.....	985
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
O'zbekistonda turistik korxonalarda tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish istiqbollari.....	989
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Xalqaro standartlarni joriy etishning baholash mezonlari va uning tadbirkorlik subektlariga ta'siri.....	993
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
Foydani shakllantirish va undan foydalanish	997
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Umidov Davlatbek Umid o'g'li	
Mamlakat tijorat banklari aktivlarining rentabellegini ta'minlash bilan bog'lik bulgan dolzarb muammolar	1002
Sheraliyev Abbas Xolmuminovich	
Sug'urta kompaniyalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi risklar va ularni baholash usullari.....	1006
Haqberdiyev Bekzod Uktamovich	
Davlat moliyaviy nazoratini boshqarishda nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	1012
Sabirbayev Nurlan Karimbay o'g'li	

Обеспечение инклюзивного роста экономики Узбекистана в условиях цифровой трансформации	1020
Жазира Буранова	
Davlatning monopoliyaga qarshi siyosatining sanoat bozorlari rivojlanishiga ta'siri	1024
Choriyeva Ferangiz Zohidovna	
Transchegaraviy elektron tijoratni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini yaratish	1030
Rustamova Gulmira Aliqulovna	
Ta'lim sohasini rivojlantirishning asoslari	1037
Poshokulova Mohigul Kaxramonovna	
Milliy iqtisodiyotda erkin raqobat muhitini shakllantirish: mavjud muammo va istiqbolli imkoniyatlar	1041
Karimova Iroda Abdusattarovna	
Mechanism of ensuring economic security of the enterprise: methodological aspect	1046
Sadriddinova Nigora Khusniddinovna	
Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning iqtisodiy asoslari	1051
Yarmatov Sharofiddin Choriyevich	
Innovatsion masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	1054
Tursunov Faridun Mustafoevich	
Implementation of the ESG strategy in the hotel industry of Uzbekistan	1059
Khusenova Mekhrangiz Gayratovna	
Проектирование инновационной деятельности хозяйствующих субъектов в условиях зеленой экономики	1064
Рузиева Мафтуна Юсуфовна, Мактимова Зарафшон Оллоёровна	
Effective use of marketing analytics in green advertising activities of grape growing enterprises	1070
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
O'zbekistonda soliq siyosati va xorij soliq siyosatini o'rganib chiqish	1077
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Tijorat banklarining investitsion kreditlardagi garov ta'minotini takomillashtirish mexanizmlari	1081
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Digital transformation and the impact of modern technologies on agricultural management in Uzbekistan	1085
Asamov Ravshan Bakhodirovich	
"O'zmetkombinat" Ajda marketing faoliyatini takomillashtirish yo'llari	1091
Musayeva Shoira Azimovna	
Подходы к государственной поддержке сельскохозяйственных предприятий с учетом принципов инновационного управления	1096
Шаниязова Замира, Шнибаев Ислам	
Mamlakatda xalqaro turizmni samarali rivojlantirishda turizm siyosatini tashkil etishning istiqbolli yo'nalishlari	1101
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich	
Raqamli moliya va to'lov tizimlari	1105
Maqsud Rustamov, Nurijahon Valiqulova	
Iqtisodiy tahlilda ishlab chiqarish hajmini prognozlash masalalari	1110
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Kichik biznesning mintaqaviy iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri: Toshkent viloyati tajribasi	1116
Ajamilova Nigora Asametdinovna	
To'qimachilik korxonalarida xomashyo ta'minoti tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	1121
Umarxodjayeva Arafatxon Muzaffar qizi	
Kichik biznes korxonalarida iqtisodiy xavfsizlik masalalarini boshqarish masalalari	1126
Jo'raqulova Muhlisa Jahongir qizi	
Tadbirkorlik bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar faoliyatini soliq nazorati mexanizmi asosida tartibga solish masalalari	1131
Bozorov Anvar Omanovich	
Tadbirkorlik subyektlarining eksport imkoniyatlarini oshirish masalalari	1139
Umarova Munira Muxitdinovna	

O'zbekistonda sog'lomlashtirish turizmining holati	1143
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	
Surxondaryo viloyatida dorivor o'simliklarni yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini baholash.....	1148
Baxriddinova Yulduz Baxriddinovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning dolzarb masalalari.....	1155
Axunova Ma'rifat Xakimovna	
Oliy ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	1159
Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirishda ta'lim va malaka oshirishning roli.....	1166
Madalievna Nodira Miradilovna	
Davlat korxonalari moliyaviy samaradorligining amaldagi holatini kompleks taqqoslama tahlili	1169
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Xalqaro mehnat migratsiyasi va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar: samaradorlikni solishtirish	1174
Sultanov Anvar Abdullaevich	
O'zbekiston soliq tizimida hududlararo soliq salohiyatini boshqarish	1180
Aipova Iroda Ikramovna	
Tijorat banklarida komplaens auditni tashkil etish va o'tkazishning uslubiy asoslari.....	1184
Aminova Mehriniso Erkinjonovna	
Scientific approach to the formation of a sustainable development strategy for industrial enterprises in the digital economy.....	1190
Maxsudov Muzaffar Ikromjon ugli	
O'zbekistonda qurilish materiallari sanoati korxonalarining iqtisodiyotdagi o'rni.....	1194
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini statistik va ekonometrik tahlil qilish (Andijon viloyati misolida)	1206
Ikromov Axmadjon Shavkat o'g'li	
Перспективы инвесторов в осуществлении инвестиционного процесса	1212
Муртазаев Ардашер Зафар угли	
Transport korxonalarida ishchi xodimlarni barqaror ish o'rinlari bilan ta'minlash boshqaruvini takomillashtirish	1216
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
O'zbekiston Respublikasi yengil sanoat tashkilotlarida investitsiya loyihalarni ishlab chiqish va samaradorligini oshirish.....	1221
Xurramova Madina Mansur qizi	
Fuzzy integrals in economics	1228
Aymuratov Islam Kamalatdinovich	
O'zbekistonda ipoteka kreditlari bozorining shakllanishi va rivojlanish tendensiyalari	1233
Abdullayeva Aziza Murot qizi	
Совершенствование денежно-кредитной политики центрального банка в условиях цифровой экономики.....	1238
Бердиназаров Зафар Улашович, Исаев Атабек Джурабаевич	
The role of digital assets in international finance and their impact on the global economy	1248
Juraeva Ra'no Abdullaevna, Murodaliyev Shahroz Obidjonovich	
Diversification of financial resources in commercial banks and their innovative management methods in digital transformation	1255
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'zbekiston iqtisodiyotida barqaror rivojlanish ko'rsatkichlari tahlili	1262
Xamdamov Shoh-Jaxon Raxmat o'g'li	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarish va daromadligini oshirish masalalari	1268
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
What is the economic impact of Uzbekistan's integration into international financial institutions.....	1283
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	

Kredit portfelini tahlil qilish asosida tijorat banklari faoliyatini optimallashtirish yo'llari	1289
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
Agrosanoat klasterlarida xarajatlarni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida hisobga olishni rivojlantirish	1295
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish	1300
Xonimqulov Islom Ergash o'g'li	
Oliy ta'lim tizimini samarali tashkil etishda moliyaviy mablag'lardan foydalanish amaliyoti tahlili	1305
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
O'zbekistonda inflatsion targetlash orqali milliy valyuta barqarorligi ta'minlashning ahamiyati	1308
Shamansurova Zilola Abduvahitovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatimiz bank tizimining samaradorli ko'rsatkichlari	1314
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda xizmat ko'rsatish sohasining o'rni	1321
Ayubov Ilyos Iloxomovich, Bozorov Jobir Sirojiddin o'g'li	
Ovqatlanish xizmatlarida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishining o'zaro bog'liqligi	1325
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy hisobotning muammolari	1329
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING MUAMMOLARI

Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich

Andijon davlat texnika instituti
“Buxgalteriya hisobi va menejment” kafedrası
v.b.professor, i.f.d.

Annotatsiya: Moliyaviy hisobot foydalanuvchilar uchun moslashtirilgan holda sodda va tushunarli shaklda bo'lishi kerak. Iqtisodiy adabiyotlarda hisob tizimini tartibga solish uchun xorijiy davlatlar hisob standartlaridan foydalanish zarurligi tez-tez tilga olinib turibdi. Bunday fikrlar bizning mintaqaviy xususiyatlarimiz uchun unchalik to'g'ri kelmaydi, chunki bizning Respublikamizda buxgalteriya hisobining ma'lum tizimi tarkib topgan. Xorijiy davlatlarda har bir mamlakat o'zining milliy standartlaridan foydalanadi. Bu standartlar mamlakat milliy iqtisodiyotiga xos bo'lgan xususiyatlarni o'zida aks ettiradi, chunki sodir etilayotgan moliyaviy-xo'jalik muomalalari turli davlatlarda turlicha talqin qilinadi.

Kalit so'zlar: Moliyaviy hisobotlar, buxgalteriya hisobi, standartlar, davr harajatlar, fondler, mulk qiymati, dargumon qarzlar, transmilliy kompaniyalar, tovar moddiy zahiralalar.

Abstract: Financial reporting should be in a simple and understandable form, adapted for users. In economic literature, the need to use accounting standards of foreign countries to regulate the accounting system is often mentioned. Such ideas are not very relevant for our regional characteristics, since our Republic has a certain accounting system. In foreign countries, each country uses its own national standards. These standards reflect the characteristics inherent in the national economy of the country, since the financial and economic transactions taking place are interpreted differently in different countries.

Key words: Financial statements, accounting, standards, period costs, funds, property value, doubtful debts, transnational companies, inventories.

Аннотация: Финансовая отчетность должна быть представлена в простой и понятной форме, адаптированной для пользователей. В экономической литературе часто упоминается необходимость использования бухгалтерских стандартов зарубежных стран для регулирования системы бухгалтерского учета. Подобные представления не очень актуальны для наших региональных особенностей, поскольку в нашей республике действует определенная система учета. За рубежом каждая страна использует свои собственные национальные стандарты. Эти стандарты отражают особенности национальной экономики страны, поскольку финансово-экономические операции трактуются по-разному в разных странах.

Ключевые слова: Финансовая отчетность, бухгалтерский учет, стандарты, затраты периода, фонды, стоимость имущества, сомнительные долги, многонациональные компании, запасы.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy iqtisodiyotimizning xususiyatlarini hisobga olgan holda xalqaro amaliyotda qo'llanilayotgan hisob tizimiga o'tish zarurati paydo bo'ldi, ya'ni bozor iqtisodiyoti buxgalteriya hisobining xalqaro standartlar bilan integratsiyalashuvini talab etadi. Shuning uchun foydalanuvchilarga oshkor qilinishi lozim bo'lgan moliyaviy ma'lumotlarning hajmi, mazmuni va shakliga, shuningdek buxgalteriya hisobotining auditiga nisbatan yagona minimal talablarni qo'yish davr talabidir.

Boshqacha qilib aytganda, «Standartlarning qo'llanilishini ta'minlaydigan, ularni hayot talablariga moslashtiradigan butun birtizimni yaratish zarur. Standartlar to'xtab qolishi mumkin emas, balki ular iqtisodiyotdagi barcha o'zgarishlarni va ehtiyojlarni hisobga olishi, taraqqiyotga ko'maklashi lozim. Shuning uchun buxgalteriya hisobi va hisoboti islohoti bozor iqtisodiyotiga o'tishning muhim elementi ekanligiga diqqatni qaratgan holda, korxonalarning buxgalteriya hisoboti shakllanishining qoida va yondashuvlarini muvofiqlashtirish, tashkil qilish va chop etish mulkdorlar va sarmoyadorlar manfaatlarini himoya qilish uchun muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlash zarur»[7].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy hisobot foydalanuvchilar uchun moslashtirilgan holda sodda va tushunarli shaklda bo'lishi kerak. Iqtisodiy adabiyotlarda hisob tizimini tartibga solish uchun xorijiy davlatlar hisob standartlaridan foydalanish zarurligi tez-tez tilga olinib turibdi. Bunday fikrlar bizning mintaqaviy xususiyatlarimiz uchun unchalik to'g'ri kelmaydi, chunki bizning Respublikamizda buxgalteriya hisobining ma'lum tizimi tarkib topgan. Xorijiy davlatlarda har bir mamlakat o'zining milliy standartlaridan foydalanadi. Bu standartlar mamlakat milliy iqtisodiyotiga xos bo'lgan xususiyatlarni o'zida aks ettiradi, chunki sodir etilayotgan moliyaviy-xo'jalik muomalalari turli davlatlarda turlicha talqin qilinadi[4].

Barcha davlatlarda hisob yuritishning umumiy tamoyillariga amal qilinadi. Respublikamizda qabul qilingan «Buxgalteriya hisobi to'g'risida»gi Qonun va boshqa me'yoriy hujjatlar, jumladan milliy standartlar, ushbu tamoyillar asosida ishlab chiqilgan. Hozirgi kungacha buxgalteriya hisobining milliy standartlarini ishlab chiqish va joriy etish bo'yicha katta ishlar amalga oshirildi. Kelgusida yangi milliy standartlarni ishlab chiqishda ob'ektiv voqelik asosida, milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda ish olib borish davom ettirilsa, yaxshi natijalarga erishiladi, deb o'ylaymiz[8].

Mualliflar M.Alles va G.Grey [9] raqamli texnologiyalarning moliyaviy hisobotga ta'sirini chuqur tahlil qilib, xususan, real vaqt (real-time) ma'lumotlar oqimi, avtomatlashtirilgan hisob-kitob tizimlari va bulut texnologiyalari natijasida an'anaviy hisobot sikllarining qisqarishini ko'rsatadilar. Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida ma'lumotlar hajmi va murakkabligi ortgani sababli, moliyaviy hisobotlarda aniqlik va moslikni ta'minlash oson emasligi ta'kidlanadi. Mualliflar moliyaviy axborot sifati va audit jarayonlarining moslasha olmasligi raqamli xavflarni oshirishi va hisobotlarning ishonchililigiga tahdid solishi mumkinligini qayd etadilar.

D.Yermak [10] o'z tadqiqotida blokcheyn texnologiyasining korporativ boshqaruv va moliyaviy hisobot tizimlariga ta'sirini o'rganadi. Muallifning fikriga ko'ra, blokcheyn texnologiyasi orqali moliyaviy operatsiyalarning avtomatik qayd etilishi va o'zgarmasligining ta'minlanishi natijasida moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va ishonchiligi keskin ortadi. Biroq, u shuningdek, yangi texnologiyalarni qabul qilishda tashkilotlar duch keladigan tartibga solishdagi, standartlashtirishdagi va texnik tajriba etishmasligidagi muammolarni ham ko'rsatadi. Hisobotlarni auditsiz tasdiqlash imkoniyati moliyaviy nazoratning yangi shakllarini talab qiladi.

J.Day va M.Vasharxeli [11] tadqiqotida blokcheyn asosida shakllanayotgan yangi hisob-kitob va audit muhitini tahlil qiladilar. Tadqiqotda raqamli iqtisodiyotda an'anaviy moliyaviy hisobot modellari vaqt sinoviga dosh berolmasligi, ma'lumotlar oqimi va tranzaksiyalar tezligi natijasida hisobotlar doimiy ravishda yangilanishini talab qilishi ta'kidlanadi. Mualliflar blokcheyn asosidagi "real vaqtda hisob-kitob" konsepsiyasi moliyaviy axborotning aniqligi, izchilligi va tezkorligini oshirishini, biroq yangi texnologik xavflar, maxfiylik va raqamli xavfsizlik muammolarini ham keltirib chiqarishini qayd etadilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada, ilmiy abstraksiyalash, induksiya va deduksiya, tahlil va sintez, iqtisodiy-matematik qiyoslash va guruhlash kabi iqtisodiy tahlil va statistik usullardan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Moliyaviy hisob sohasida o'tkazilgan tadqiqotlar, xususan, Andijon viloyatidagi auditorlik firmalari tomonidan tayyorlangan auditorlik xulosalari hamda qo'shma korxonalarda buxgalteriya hisobini tashkil etish tajribalari tahlil qilinib, ushbu yo'nalishda bir qator echimini kutayotgan masalalar mavjudligi aniqlandi. Olingan natijalarga ko'ra, olimlar va mutaxassislar quyidagi ustuvor masalalarga e'tibor qaratmoqdalar:

Chet el sarmoyasi jalb etilgan korxonalarda balans mahalliy va xorijiy buxgalterlar tomonidan turlicha shakllantirilishi, ular o'rtasidagi tafovutning ba'zi hollarda salmoqli darajada ekanligi;

Mahsulot ishlab chiqarish tannarxiga kiritiladigan xarajatlar va moliyaviy natijalar shakllanish tartibi borasida milliy sarmoyadorlar hamda chet ellik hamkorlar o'rtasida qarashlar farq qilishi;

Asosiy vositalar amortizatsiyasi hisob-kitobi usullari va baholash mezonlari turlichaligi tufayli mahsulot tannarxida keskin o'zgarishlar yuz berishi;

Bir qarashda, mazkur muammolarni bartaraf etish uchun amaldagi huquqiy-me'yoriy hujjatlar etarli tuyuladi. Darhaqiqat, yangi qabul qilingan Nizom ushbu muammolarning birinchi va ikkinchisiga, milliy buxgalteriya standartlari esa uchinchi va to'rtinchi masalalarga echim sifatida xizmat qilishi mumkin. Biroq amaliyot shundan dalolat bermoqdaki, qo'shma korxonalaridagi moliyaviy hisob sohasida yuzaga kelayotgan muammolar, asosan, ikki tomon manfaatdor sub'ektlarining hisob yuritish va hisobot tayyorlash borasidagi yondashuvlari bir-biridan farq qilishi bilan bog'liq.

Shuning uchun amaldagi normativ hujjatlarga yanada aniqlik kiritish, zarurat tug'ilganda, ularni qayta ko'rib chiqish va takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Bu esa, o'z navbatida, korxonalarda hisob siyosatiga yanada jiddiy yondashishni talab etadi. Chunki hisob siyosati moliyaviy hisobning asosiy poyagidir va uning to'g'ri shakllantirilishi — hisobotning xolisligi va ishonchligi garovidir. Shu bois, qo'shma korxonalarda xalqaro va milliy standartlar o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlovchi, amaliyotga moslashgan, qonuniy va innovasion yondashuvga asoslangan hisob siyosati modelini joriy etish dolzarb vazifalardan biri sifatida qaralishi lozim.

Aytib o'tilgan muammolar haqiqatan eng dolzarb ekanligini inkor etmagan holda, moliyaviy hisob va hisobot muammolari bundan ham kengroq ekanligini ta'kidlab o'tmoqchimiz. Xususan, moliyaviy hisobni yuritishda hisobning ayrim uchastkalarida etarlicha muammolar mavjudligi sezilib qolmoqda. Fikrimizni asoslash maqsadida Andijon biokimyo aksiyadorlik jamiyati ma'lumotlaridan foydalanamiz (1-jadval).

1-jadval. Davr xarajatlari bo'yicha yangi xarajat moddalarining yuzaga kelishi (ming so'm hisobida).

Xarajat moddalari	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2024-yil
Uyali aloqa xizmati	2543,7	3806,0	6100,0	3347,0	956,9
Internet tarmog'i xizmati	-	-	100,0	132,0	245,0
Fondlarga ajratmalar	10850,9	9790,8	34805,2	114397,6	111450,0
Dargumon qarzlar bo'yicha zararlar	-	4542,1	-	2021,2	66827,3

Ma'lumki, moliyaviy hisobot ma'lumotlaridan ko'pchilik hollarda eng muhimlari sifatida foyda (zarar) ko'rsatkich olinadi. Moliyaviy natijalarning foyda yoki zarar ekanligini esa qator omillar belgilab beradi[8]:

1. Mulk qiymatining aniqlanishi;
2. Tovar moddiy zahiralarni tannarxini hisobdan chiqarish usullari;
3. Xalqaro aloqalarda valyuta muomalalari hisobi;
4. Yangi xo'jalik holatlarining yuzaga kelishi.

Jadval ma'lumotlari sanab o'tilgan omillarga aloqador bo'lib, ular daromadlar, xarajatlar tarkibi va ularning moliyaviy hisobotlarda aks ettirilishiga ta'sir qiladi.

Ko'rib o'tilayotgan masalaning yana boshqa tomoni mavjud bo'lib, bunda moliyaviy hisob va hisobot muammolarini hal etishda ko'p jihatdan buxgalteriya hisobining huquqiy tartibga solinishi muhim ekanligiga e'tiborni qaratish lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Buxgalteriya hisobining huquqiy tartibga solinishi barcha davlatlar qonunchiliklarining turli sohalarga ta'siri bo'yicha ikki guruhga bo'linadi:

1. Qonuni qat'iy, mukammal holda ishlab chiqilgan davlatlar;
2. Qonunchilikning umumhuquqiy yo'nalishiga ega bo'lgan davlatlar.

Birinchi guruh davlatlarida qonunlar o'zlarida «siz majbursiz» degan xarakterda ishlab chiqariladi. Jismoniy va huquqiy shaxslar qonunga to'la bo'ysunishlari kerak. Bunday davlatlarda hisob standartlari qonunchilik asosida ishlab chiqariladi. Hisob yuritish detallashtirilgan holda amalga oshiriladi va qattiq nazorat qilinadi. Buxgalteriya hisobining asosiy vazifasi davlat soliqlarini to'g'ri hisoblash va o'z vaqtida to'liq to'lash ustidan nazorat qilish hisoblanadi. Bunday davlatlarga misol qilib Germaniya, Fransiya, Argentinani keltirishimiz mumkin[6].

Ikkinchi guruh davlatlarida qonunlar «sizga ruxsat yo'q» degan ma'noni ifodalaydi. Qonunlar jismoniy va huquqiy shaxslar faoliyat ko'rsatishi mumkin bo'lgan chegalarni ko'rsatib beradi. Hisob standartlari bu davlatlarda davlat tomonidan emas, balki turli professional tashkilotlar tomonidan ishlab chiqariladi. AQSh, Buyuk Britaniya shu kabi davlatlarga yaqqol misol bo'la oladi[2].

Hisob ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarning mavjudlik darajasi, ishlab chiqarishning rivojlanishi, boshqaruv-

moliyaviy tizim mutaxassis kadrlarini tayyorlash darajasiga bog'liq holda shakllanadi. Bu sharoitlar bir-biriga bog'langan. Yuqori darajada ishlab chiqarish jarayonining hisobini yuritish uchun etuk mutaxassis buxgalter kerak bo'ladi.

Agar davlat etuk buxgalterlar tayyorlashni yo'lga qo'ymasa, bu davlatda buxgalteriya hisobi rivojlanmay qoladi. Xuddi shunday fikrni moliyaviy axborot iste'molchilari haqida ham aytish mumkin. Moliyaviy axborotni qayta ishlash va tayyor holda iste'molchilarga berish iste'molchilarning kasbiy madaniyati, ma'lumoti, axborotni qay darajada qabul qilinishini e'tiborga olib tashkil etilishi kerak.

Yirik transmilliy kompaniyalar o'zlarining asosiy boshqaruv idorasini rivojlangan davlatlarda ochganlar. Bu davlatlarda hisob tizimi yaxshi rivojlangan va etuk mutaxassis kadrlar mavjud.

Iqtisodiyoti tez rivojlanayotgan davlatlarda iqtisodiy o'zgarishlarni hisobga olishni amalga oshiruvchi yaxshi tizim va etarli bilimga ega bo'lgan kadrlar yo'q. Buxgalteriya hisobi tizimi iqtisodiy o'sishdan orqada qolgan. Maxsus adabiyotlarni o'rganish natijasida bunday davlatlarga misol qilib Tayvan, Janubiy Koreya, Braziliya kabi davlatlarni keltirishimiz mumkin[1].

Ushbu maqolada ko'tarilgan muammolar echimini izlash davomida buxgalteriya hisobi xalqaro rivojlanishi tarixiga nazar tashlashimizning sababi allaqachon ma'lum bo'lgan narsalarni qayta ixtiro qilishning hojati yo'q ekanligini aytib o'tish xolos. Ana shu tamoyilga amal qilgan holda moliyaviy hisobni yuritish va hisobotni tuzish bo'yicha mamlakatimiz buxgalterlari oldida yuzaga kelgan muammolarni hal qilish yo'llarini buxgalteriya hisobi xalqaro standartlariga asoslanib aniqlash maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Питер Роуз. Управление банком. М.: ИНФРА-М, 2015. 294с.
2. Белоглазова Г.Н., Кролевская Л.П. Банковское дело. Организация деятельности коммерческого банка. М.: Высшее образование, 2018. 422с.
3. Лаврушин О.И. Основы банковского менеджмента. М.: Финансы и статистика, 2008. 612с
4. Насиров Э. Қимматли қўғ'озлар бозорида тижорат банклари ролини ошириш масалалари. //и.ф.н.илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертатсия автореферати.-Тошкент:2021.-Б24.;
5. Юлдашев Ф.М. Тижорат банкларининг қимматли қўғ'озлар билан операцияларини фаоллаштириш масаласи. // и.ф.н.илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертатсия автореферати.-Тошкент:2023.-Б23.
6. Алимов И.И. Тижорат банкларининг қимматли қўғ'озлар билан операциялари. Тошкент:2006. 216б.
7. Национальный стандарт бухгалтерского учета Республики Узбекистан НСБУ №21. Ташкент: «НОРМА», 2009. 42с.
8. О'збекистон Республикаси қонун ҳужжатлари то'плами, 2008й. 29-30 сон, 278-модда.
9. Alles, M. G., & Gray, G. L. (2020). "The Impact of Digital Transformation on Financial Reporting and Auditing." Accounting Horizons, 34(4), 1–16. <https://doi.org/10.2308/horizons-19-119>
10. Yermack, D. (2017). "Corporate Governance and Blockchains." Review of Finance, 21(1), 7–31. <https://doi.org/10.1093/rof/rfw074>
11. Dai, J., & Vasarhelyi, M. A. (2017). "Toward Blockchain-Based Accounting and Assurance." Journal of Information Systems, 31(3), 5–21. <https://doi.org/10.2308/isys-51704>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
